

FORMULARZ KWERENDY INSTYTUCJI MUZEALNYCH

Projekt „Muzea w polskiej kulturze pamięci (do 1918 r.): wczesne instytucje muzealne wobec muzeologii cyfrowej”

finansowany ze środków Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego
w Ramach Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki 2015.

INFORMACJE OGÓLNE:

Lokalizacja: Miejscowość / Region / Kraj

Malbork / Pomorze / Prusy, Niemcy

Tytuł/pełna nazwa instytucji:

Muzeum Towarzystwa Odbudowy i Upiększania Zamku Malborskiego
(Verein für die Herstellung und Ausschmückung der Marienburg)

Typ instytucji: muzeum publiczne, zbiory muzealne instytucji lub organizacji
(biblioteka, towarzystwo naukowe), kolekcja prywatna

Muzeum towarzystwa naukowego

Opis instytucji/skrócony (wg wzoru: typ instytucji, charakter zbiorów):

Zbiory towarzystwa naukowego

Daty działalności / zakres czasowy:

Od 1884

Dostępność

ograniczona

Typ relacji instytucji wobec pamięci

mnemoniczna

Rodzaj pamięci

narodowa niemiecka/ lokalna cywilizacyjna

Obszar pamięci/ nośnik pamięci/ rodzaj zbiorów

Zamek w Malborku rozumiany jako fenomen kulturowy/ biblioteka świadectwa rzeczowe/ głównie obszar historyczny oraz artystyczny

DANE INSTYTUCJI :

	OBECNIE	DAWNIEJ
ADRES / SIEDZIBA DANE ADMINISTRACYJNE – województwo/powiat/gmina/ulica/ nr działki, zmiany siedzib (daty); REGION HISTORYCZNY	Muzeum Zamkowe w Malborku/ Województwo pomorskie/powiat malborski/ 82-200 Malbork/ Starościńska 1	Prowincja Prusy Zachodnie, Starościńska 1
DANE KONTAKTOWE TELEFON / EMAIL/ WWW	Tel. 556470802/ www.zamek.malbor k.pl/ sekretariat@zamek. malbork.pl	
GODZINY OTWARCIA	poniedziałek -niedziela 10-16	
DYREKTORZY	Dyrektor Muzeum Zamkowego w Malborku dr hab. Janusz Trupinda	
ZARZĄDCA		Zarząd Odbudowy Zamku (Schlossbauverwaltu ng) – administrator budyńku
Budynek muzealny (przekształcenia/nowo wybudowany/zaadoptowany)	zaadaptowany	zaadaptowany

INFORMACJE HISTORYCZNE:

Zmiany w nazwach:

Swoje początki Towarzystwo miało w komitecie na rzecz odbudowy warowni krzyżackiej, które w następujący sposób zmieniała nazwy:
1872 – założenie Comité zur Wiederherstellung des Oberstockes Hochschloß der Marienburg

1882 rok – założenie Comité für den Ausbau des Hochschloss der Marienburg

Zmiana w nazwie Towarzystwa:

3 marca 1884 roku powstaje Verein für der Ausschmückung der Marienburg (Towarzystwo Upiększania Malborka)

1885 roku - funkcjonuje już jako Verein für die Herstellung und Ausschmückung der Marienburg (Towarzystwo Odbudowy i Upiększania Malborka)

Misja muzeum/ założenia kolekcjonerskie/ cele działalności

Zawiera się ona w statucie, uchwalonym 3 marca 1884 roku, Towarzystwa Odbudowy i Upiększania Zamku w Malborku, powołanego w celu:
"gromadzenia środków pieniężnych na godną dekorację i wyposażenie odbudowanych i odbudowywanych pomieszczeń zamku malborskiego i ich wydatkowania w uzgodnieniu z królewskimi władzami państwowymi".

Zakres terytorialny (zawarty w misji muzeum)

Sztuka/historia zamku Malborskiego i Zakonu Krzyżackiego. Odtworzenie wnętrza zamkowych

Założyciele/ właściciele: osoby lub instytucje (podstawowe dane biograficzne lub krótka charakterystyka)

Towarzystwo Odbudowy i Upiększania Zamku Malborskiego rozpoczęło swą działalność 3 marca 1884 roku. Nad realizacją statutowych zadań – odbudową i wyposażeniem zamku malborskiego - pieczę sprawował Zarząd, wybierany na walnym zgromadzeniu. Budżet Towarzystwa tworzyły składki członkowskie, subwencje rządowe, darowizny oraz pożyczki. Składka roczna dla członków Towarzystwa wynosiła 3 marki. Niemałym zastrzykiem finansowym dla instytucji były organizowane przez nie loterie pieniężne na rzecz odbudowy zamku. Na siedzibę Towarzystwa wybrano Malbork, jednak w praktyce był nią Gdańsk. Pierwsze walne zgromadzenie zaplanowano na rok 1887 rok. Zarząd Towarzystwa wydawał sprawozdania ze swojej działalności oraz finansów. Sprawozdania (Geschäftsbericht) wydawano drukiem, początkowo co trzy lata.

Pracownicy: opiekunowie, dyrektorzy, kustosze, muzeolodzy (podstawowe dane biograficzne, ważniejsze osiągnięcia)

Fryderyk Wilhelm August Marshall – malborski radca zdrowia, orędownik odbudowy Zamku Malborskiego. Z okazji setnej rocznicy przyłączenia Prus Królewskich do królestwa pruskiego w 1872, zorganizowano uroczyste obchody na częściowo odrestaurowanym Zamku Malborskim (restauracja romantyczna z lat 1817-1850)

dr Karl Adolf August Ernst von Ernsthause – przewodniczący Zarządu Odbudowy Zamku w latach 1884-1907, nadprezydent Prus Zachodnich w latach 1879-1888.

Conrad Steinbrecht (1849-1923) – kierownik prac budowlanych na zamku malborskim z ramienia Zarządu Odbudowy Zamku (Schlossbauverwaltung)

Bernhard Schmid – restaurator i konserwator zamku w latach 1922-1945

Wilhelm Schwandt - opiekun zbioru numizmatycznego

Organizacje związane z muzeum oraz działające przy muzeum (krótka charakterystyka, najważniejsze postaci, historia, datowanie)

Szczegółowa historia instytucji

Od 1772 roku, kiedy to Malbork został wcielony do Prus, zamkiem zarządzało wojsko. Umiejscowiono tam magazyny oraz koszary. W owym czasie miały miejsce liczne przekształcenia struktury architektonicznej, na wskutek czego, postępowała degradacja budynku. Na początku XIX wieku na tzw. Zamku Średnim prowadzono prace restauracyjne w duchu romantycznego zainteresowania się przeszłością. W 1872 roku założono Comité zur Wiederherstellung des Oberstockes Hochschloß der Marienburg, odpowiedzialny za przywrócenie świetności zamku malborskiego, a w szczególności pominiętego we wcześniejszych pracach Zamku Wysokiego. Inicjatorem przedsięwzięcia był Fryderyk Wilhelm August Marschall, który potrafił sobie zjednać wysokich urzędników w administracji państwowej - malborskiego landrata Döhringa oraz Gustawa von Goßlera. Niezwykle istotnymi sprzymierzeńcami dla idei głoszonych przez Marschalla, okazali się przyjaciele na wysokich stanowiskach, np. w 1886 roku podczas obrad Landtagu Döhring oświadczył iż restauracja zamku malborskiego w

przyszłości wzmocni niemiecką świadomość narodową.

W 1882 roku, po długotrwałych negocjacjach, armia przekazała Zamek Wysoki na rzecz skarbu państwa, którego reprezentantem został Królewski Zarząd Odbudowy Zamku (Königliche Schloßbauverwaltung). Komitet zmienił nazwę na Comité für den Ausbau des Hochschloss der Marienburg (Komitet Odbudowy Zamku Wysokiego). 3 marca 1884 roku, na walnym zebraniu, powołano do życia na fundamencie istniejącego komitetu, Verein für die Ausschmückung der Marienburg (Towarzystwo Upiększania Zamku w Malborku). Od 1885 roku funkcjonowało już jako Verein für die Herstellung und Ausschmückung der Marienburg (Towarzystwo Odbudowy i Upiększania Zamku w Malborku). Jednym z zasłużonych w dziedzinie powołania Towarzystwa był Conrad Steinbrecht. Wśród jego członków znaleźli się liczni ważni urzędnicy państwowi, m.in. nadprezydent Prus Wschodnich Schlieckmann, a także nadprezydent Prus Zachodnich Ernsthäuser. Statut pochodzący z 1885 roku jasno opisuje cel powołania Towarzystwa, miało ono bowiem wspierać finansowo odbudowę oraz wyposażenie wnętrz zamkowych. Jego zadaniem było również wydatkowanie pozyskanych funduszy przy aprobacie rządu oraz wsparciu Zarządem Odbudowy Zamku, którego kierownikiem był Conrad Steinbrecht. Towarzystwem kierował Zarząd, wybierany na Walnym Zgromadzeniu na sześć lat. Zgodnie ze statutem siedzibą Towarzystwa winien być Malbork, jednak w praktyce spotykano się w Gdańsku.===
W skład pierwszego Zarządu weszli: dr Karl Adolf August Ernst von Ernsthäuser (przewodniczący w latach 1884-1888), Albrecht Heinrich Karl von Schlieckmann (zastępca w latach 1884-1887) oraz Richard Damme (skarbnik w latach 1884-1907). Liczebność członków Towarzystwa wahała się. Rekordowy pod względem ilości stowarzyszonych był rok 1886, kiedy to w skład Towarzystwa wchodziło 1320 członków. Gwałtowny spadek zrzeszonych odnotowano w 1889 roku, było ich wówczas zaledwie 451. W latach 1890-1893 ich liczba nie przekraczała 800.

Towarzystwo wydawało sprawozdania ze swojej działalności, informowano w nich o: postępach prac budowlanych, pracach restauratorskich w pomieszczeniach zamkowych oraz zmian w ich wyposażeniu, wykupieniu gruntów w pobliżu zamku, donosił o nowych nabytkach, darowiznach, omawiał zbiór broni, monet i medali, książek, portretów, itp., a także o publikacjach wydawanych przez Towarzystwo lub przy jego wsparciu. Sprawozdania (Geschäftsberichte) ukazywały się początkowo co trzy lata, od 1916 roku w nierównych odstępach czasowych.

Do I wojny światowej Towarzystwo wywiązało się ze swych ambitnych planów. Wówczas rządowe zastrzyki finansowe, dawniej regularnie wspierające budżet instytucji, zostały wstrzymane. Liczebność Towarzystwa

po wojnie spadła. Kontynuowało swoją działalność bez wielkich nakładów finansowych.

ZBIORY

Charakterystyka zbiorów (wraz z danymi ilościowymi)

Biblioteka, broń, ryciny, (widoki i portrety), pieczęci, największy gabinet numizmatyczny co do ilości w Prusach Zachodnich i Wschodnich (monety pruskie, krzyżackie oraz polsko-pruskie.

Obiekty szczególne (o szczególnym znaczeniu symbolicznym, ważne dla nauki lub sztuki, komentowane, słynne)

Ołtarz Hamburski (obecnie w zbiorach MNW), relikwiarz palca św. Jana (zaginiony), cenna kolekcja numizmatyczna.

Strategia pozyskiwania zbiorów

Budżet zasilały składki członkowskie, subwencje rządowe, darowizny, pożyczki oraz loterie państwowe organizowane od 1886 roku. Składkę członkowską w wysokości 3 marek musiał uiścić każdy z członków Towarzystwa. Składki członkowskie stanowiły niewielką część funduszy Towarzystwa. Największe wpływy do kasy Towarzystwa przynosiła loteria, finansowanie z tego źródła dzielone było między trwające prace budowlane na zamku, oraz tzw. "upiększanie" - wystrój wnętrz zamkowych. Kiedy prace na Zamku Malborskim były już zaawansowane, w 1892 roku wydano odezwę do mieszkańców Malborka oraz prowincji Prusy Wschodnie z prośbą o wsparcie działalności różnego rodzaju darami. W zamian Towarzystwo obiecywało darczyńcom podziękowania oraz umieszczenie informacji o fundatorze obok eksponowanego przedmiotu. W efekcie do Malborka zaczęły napływać liczne darym, stając się elementami kolekcji muzealnych m.in. broni, ceramiki, numizmatów czy książek.

Towarzystwo dokonywało licznych zakupów. Jednym z poważniejszych założeń kolekcjonerskich było stworzenie pełnego zbioru numizmatycznego. Dar Jaqueta znacznie zasilił zbiór malborski. W latach 1896-1899 zakupiono ok. 800 sztuk monet za kwotę 34 000 marek. W tym samym czasie nabyto pokaźną bibliotekę numizmatyczną (150 publikacji).

Towarzystwo gromadziło księgozbiór ogólny, który zasilił bibliotekę zamkową. Do najcenniejszych z kolekcji bibliotecznej należały rękopisy i

starodruki, m.in. antyfonarz z klasztoru w Oliwie, brewiarz krzyżacki z XV w. Publikacje dotyczyły różnych dziedzin naukowych, np. źródła do dziejów Prus i zakonów rycerskich, dotyczące historii Malborka, historii Kościoła, budownictwa obronnego, rzeźby, malarstwa, witrażownictwa, bronioznawstwa, a także dzieła z zakresu literatury pięknej oraz wiele innych. Za pokaźną kwotę zakupiono archiwalia dotyczące historii Prus. Towarzystwo mogło się również poszczycić pokaźnym zbiorem map i planów, widoków miast, budowli z terenów Prus Wschodnich oraz Zachodnich.

Posiadało również portrety słynnych pruskich uczonych oraz innych postaci ważnych dla historii regionu pokrzyżackiego.

Kolekcja artystyczna, dawnego malarstwa oraz rzeźby.

Wartościowy zbiór ceramiki, sporządzony po części w wyniku prac porządkowych, wykopalisk oraz dzięki darom. Tworzyły go kafle piecowe reprezentujące różne okresy historyczne, a także zbiór cegły wypalanej, dający wgląd w historię rozwoju technik budowlanych, będący doskonałym przedmiotem studiów materiałoznawców.

Towarzystwo niezwykle chętnie pozyskiwało meble, mając na uwadze wypełnienie swojej statutowej misji, wyposażenia pomieszczeń odbudowanego zamku. Często zamawiano wierne kopie średniowiecznych mebli, np. stołu Marcina Lutra z klasztoru augustianów w Wittenberdze, szaf szczytowych wczesnogotyckich oraz romanskiej szafy z katedry i kościoła z Halberstadt, sześciu portugalskich krzesel z wysokimi oparciami, stołu z cel erfurckich. Zamówiono również kopie tkanin, elementów uzbrojenia oraz świeczników kołowych. We wnętrzu kościoła zamkowego znalazły się m.in. dwa duże lichtarze oraz pulpit z orlim motywem z brązu.

Darczyńcy/Fundatorzy/Sprzedawcy (imiona i nazwiska, charakterystyka przekazanych darów/sprzedanych eksponatów; data)

Dar cesarza Wilhelma II - np. seria srebrnych monet z widokami Malborka, 1899 r.

Dar Jaqueta - potężna kolekcja monet i medali, lata 1892-1905

Dar prof. Hermanna Schapera z Hanoveru - dębowa szkatuła do dokumentów zaopatrzona w cztery różne zamki
Dar Emmy Fraas z Malborka - biblia z 1730 roku
Dar prof. Petersa z Krolewca - Iniana chusta paradna z kolorowym wzorem
Dar pastora Schwandta - trzy medale z wizerunkiem pożaru miasta, 1899 r.

Ekspedycje naukowe organizowane przez muzeum

Towarzystwo zleciło kwerendy archiwalne na terenie Prus oraz sporządzenie odpisów materiałów. Zasiliły one bibliotekę zamkową, a niektóre wydano drukiem. Na ekspedycje archiwalne udawali się Hugo Bönk, Johannes Sembrzycki oraz Erich Joachim. Przykładem tego typu działalności może być wyjazd niemieckiego nauczyciela z Ostródy, dr Hugo Bönka do Królewca, który miał miejsce od stycznia do października 1896 r. Zwieńczeniem wielomiesięcznej pracy nauczyciela był Das grosse Aemterbuch des Deutschen Ordens. Original im Archiv zu Königsberg (rękopis w zbiorach Biblioteki Muzeum Zamkowego w Malborku). Zawiera on wypisy źródłowe dotyczące zamków, dworów i folwarków zakonu krzyżackiego w Prusach. Walther Ziesemer wydał bazując na pracy Hugo Bönka, Das Grosse Ämterbuch des Deutschen Ordens, które ukazało się drukiem w Gdańsku w 1921 roku.

Transfery zbiorów: data, okoliczności, zakres, ostateczna lokalizacja

W 1892 roku trafił do Muzeum zbiór monet i medali Maksa Jaqueta (ur. 1836 r. , zm. 1912 r.). 5 tys. obiektów przekazano w 1892 roku, wśród nich znalazło się 1800 monet z czasów wielkiego mistrza Winricha von Kniprode. Kolejna część zbiorów Jacqueta została przekazana w roku 1902 - 2700 monet oraz 650 medali. Ostatnia transza kolekcji miała miejsce w 1905 roku. Zbiór ten doczekał się siedmiotomowego katalogu, który został wydany przy finansowym wsparciu Towarzystwa. Przy opracowywaniu katalogu współpracowali dr Emil Bahrfeldt (znany numizmatyk), sam kolekcjoner Jaqueta oraz opiekuna zbioru Wilhelma Schwandta. Część kolekcji wyeksponowana została już w 1902 roku, w czasie uroczystości poświęcenia Zamku Wysokiego, 5 czerwca 1902 roku. Na obchody przybył cesarz Wilhelm II.

W 1892 r. Towarzystwo zakupiło za 130 000 zbrojownię Teodora Blella z Tüngen koło Ornety, na którą złożyło się 3000 obiektów. Uważana była za jedną najokazalszych kolekcji uzbrojenia w drugiej połowie XIX stulecia w

Prusach. Obrazowała ona rozwój militariów na przestrzeni epok. Sporą część zbiorów Blella stanowiły zabytki z czasów średniowiecza, a także elementy uzbrojenia perskiego, indyjskiego, chińskiego i japońskiego. Kolekcję zasilały również kopie militariów.

WYSTAWY I DZIAŁALNOŚĆ POPULARYZATORSKA:

Wystawy stałe

następujące kolekcje wchodziły w skład zbiorów

- a) zbiór monet i medali
- b) zbiór monet i biblioteka numizmatyczna
- c) zbiór militariów
- d) biblioteka historyczna
- e) zbiór portretów osobistych
- f) zbiór map
- g) zbiór widoków miast
- h) meble
- i) zbiór tłoków pieczętnych, pieczęci i stempli
- j) zbiór ceramiki budowlanej oraz odlewów gipsowych
- k) zbiór ceramiki
- l) archiwalia
- m) przedmioty z zakresu historii kultury
- n) dzieła sztuki i zabytki archeologiczne

Wystawy czasowe

Katalogi zbiorów i wystaw oraz przewodniki

Siedmiotomowy katalog zbiorów numizmatycznych, opracowany w latach 1901-1929 przez dr. Emila Bahfeldta Die Münzen und Medaillen-Sammlung der Marienburg, przy współpracy Karla Adama Maxa Jaqueta (darczyńcy zbioru) oraz Wilhelma Schwandta opiekuna kolekcji z ramienia Towarzystwa.

(Przewodnik) Conrad Steinbrecht, Schloss Marienburg in Preussen, Führer, Berlin 1897

Inne publikacje (wydawane przez instytucję)

Erich Joachim, *Das Marienburger Treßlerbuch der Jahre 1399 bis 1409*, Königsberg 1896 r.

W. Ziesemer, *Das Marienburger Ämterbuch*, Gdańsk 1916 r.

W. Ziesemer, *Das Ausgabebuch des Mareinburger Hauskomturs für Jahre 1410 bus 1420*, Królewiec 1911 r.

W. Ziesemer, *Das Marienburger Konventsbuch der Jahre 1399-1412*, Gdańsk 1913.

Conrad Steinbrecht, *Preussen zur Zeit der Landeister*, Berlin 1888

Joseph von Eichendorff, *Das Zinsbuch des Hauses Marienburg*, Marienburg 1910

Joseph von Eichendorff, *Das Marienburger Konventsbuch der Jahre 1399-1412*, Danzig 1913

W latach 1882-1919/1920 wydawano Roczniki odbudowy (Baujahr) przy współpracy Zarządem Odbudowy Zamku. Zawierają dokumentację fotograficzną prac prowadzonych na zamku w tym okresie.

Współpraca instytucjonalna (muzea, uczelnie, towarzystwa, administracja itd.)

Zasięg działalności (informacje o miejscu pochodzenia zwiedzających, komentatorów, autorów relacji itd.)

Mieszkańcy terenów Prus Zachodnich oraz Wschodnich, Niemcy ze wszystkich krajów i każdego stanu (Tekst Odezwy z 1892 roku przytoczony niżej)

Zwiedzający (charakterystyka statystyczna, ważniejsze osobistości)

ŹRÓDŁA:

Bibliografia

Edward Chwalewik, *Zbiory polskie : archiwa, biblioteki, gabinety, galerje, muzea i inne zbiory pamiątek przeszłości w ojczyźnie i na obczyźnie w porządku alfabetycznym według miejscowości ułożone*. T. 1, A-M, Kraków 1926, s. 448-449.

Artur Dobry, *Inwentarz Zamku Średniego w Malborku z 1894 r.* [w:] *Komunikaty Mazursko-Warmińskie*, nr 4 (238), Olsztyn 2002.

Artur Dobry, *Działalność Zarządu Odbudowy Zamku w Malborku w latach ..* [w:] *Przywracanie historii. Losy malborskich zbiorów po II wojnie światowej*, s. 13-

Artur Dobry, *Rekonstrukcja wnętrza i wyposażenia komnat dostojników zakonu krzyżackiego na zamku w Malborku na przełomie XIX i XX wieku*, [w:] *Studia Zamkowe*, t. 2, Malbork 2006, s. 140-157.

Aleksandra Siuciak, *Książki Towarzystwa Odbudowy i Upiększania Zamku Malborskiego w zbiorach Biblioteki Muzeum Zamkowego w Malborku*, [w:] *Studia Zamkowe*, t.3, red. Mierzwiński, Malbork 2009, s.

Aleksandra Siuciak, *Towarzystwo Odbudowy i Upiększania Zamku 1884-1945*, [w:] *Przywracanie historii. Losy malborskich zbiorów po II wojnie światowej*, 25

Aleksandra Siuciak, *Biblioteki zamkowe - losy księgozbiorów Towarzystwa Odbudowy i Upiększania Zamku Malborskiego oraz Zarządu Odbudowy Zamku po II wojnie światowej*, w *Księgozbiory rozproszone*. [w:] *Losy księgozbiorów historycznych po II wojnie światowej. Materiały z konferencji naukowej zorganizowanej przez Muzeum Zamkowe w Malborku 19 października 2012 r*, Malbork 2015, s. 51-64.

Krzysztof Lewalski, *Powstanie i działalność Verein für die Herstellung und Ausschmückung der Marienburg (Towarzystwa Odbudowy i Upiększania Zamku w Malborku)*, [w:] *Komunikaty Mazursko-Warmińskie*, nr 1 (207), Olsztyn 1995, s. 149-166.

Archiwa / zespoły archiwalne / źródła / inwentarze / księgi gości

Statut des Verein für Ausschmückung der Marienburg, Danzig 1890.

Geschäftsbericht des Vorstandes des Vereins für die Herstellung und Ausschmückung der Marienburg für die Zeit vom 1 Oktober 1890 bis

Zasoby ikonograficzne (opis, lokalizacja)

Ciekawe cytaty

Statut Towarzystwa / Statut des Vereins für die Herstellung und Ausschmückung der Marienburg (tłumaczenie A. Mastowskiego):

§. 1 Towarzystwo Odbudowy i Upiększania Malborku powstało w trakcie zebrania w mieście Malbork w celu gromadzenia środków pieniężnych na godną dekorację i wyposażenie odbudowanych i odbudowywanych pomieszczeń zamku malborskiego i ich wydatkowania w uzgodnieniu z królewskimi władzami państwowymi.

Odezwa do narodu / Geschäftsbericht des Vorstandes des Vereins für die Herstellung und Ausschmückung der Marienburg für die Zeit vom 1 Oktober 1899 zum 1. Oktober 1902 , Danzig 1902 [za Krysztof Lewalski, s. 156, w tłumaczeniu Tadeusza Milnera]“*Odbudowa Zamku, stanowiącego wspaniały pomnik niemieckiej kultury i średniowiecznej sztuki budowlanej, jest zaawansowana tak dalece, że można pomyśleć o wyposażeniu jego wnętrza. Stworzenie możliwie pełnych zbiorów monet, pieczęci, dokumentów, druków i map, mających znaczenie dla historii Zakonu Niemieckiego ewentualnie dla dziejów Prus Wschodnich i Zachodnich, uważamy za część naszych statutowych obowiązków. W związku z tym pozwalamy sobie zwrócić się z uprzejmą prośbą do mieszkańców tych terenów, jak również do wszystkich Niemców ze wszystkich krajów i każdego stanu, którzy do tej pory zaofiarują swój współudział w naszym przedsięwzięciu, aby nasz zamiar przez tego rodzaju ofiary zechcieli wesprzeć”*

UWAGI:

OPRACOWANIE:

Autor opracowania:

Katarzyna Sinoracka

Data sporządzenia karty:

29.04.2019

Wyjazdy studyjne w celu wykonania karty, daty:

Malbork, Biblioteka Zamkowa, 26.04.2019 r.

METADANE* (wypełnia redaktor portalu)

TYTUŁ (Miejscowość-nazwa instytucji)	
LOKALIZACJA GPS	
KLASYFIKACJE	
DATA UTWORZENIA	
AUTOR WPISU/REDAKTOR/KOREKTOR	
RELACJE	
TAGI	
SYGNATURA	
PRAWA	